

ADLİ SİCİL KAYITLARININ HUKUKİ NİTELİĞİ VE SİLİNME KOŞULLARI

*(Legal Characteristic of Criminal Record And Its Expunging
Conditions¹)*

Süleyman TÜRKARSLAN²

ÖZ

Ülkemizde adli sicil ve arşiv kayıtlarının tutulmasına, silinmesine ilişkin tüm yetkiler Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünde toplanmıştır. Buna karşılık, silinme koşulları oluşan kayıtlardan ötürü ilgililer aleyhine hüküm kurulamayacağı için adli sicil rejiminin uygulayıcılar tarafından iyi bilinmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Bu çalışmada, en güncel haliyle, adli sicil kayıtlarının arşive alınması ve arşiv kayıtlarının silinmesine ilişkin kurallar, Adli Sicil Kanununun idareye resen silme sorumluluğu yüklemiş olması nedeniyle, şartları oluşan kayıtların otomatik silinebilmesi için yazılım sistemleri kullanılması konusundaki öneriler, yasaklanmış hakların iadesi kararının arşiv kaydının silinmesine etkisi yer almakta, çocukların adli sicil rejimine ilişkin yasal düzenleme eksikliği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Adli sicil kaydı, arşiv kaydı, sabıkanın silinmesi, istisna suçlar, yasaklanmış hakların iadesi.

ABSTRACT

In Turkey, recording and expunging criminal records authority is General Directorate of Criminal Records and Statistics working under Ministry of Justice. After occurring conditions of expunging, this criminal record should not be considered negatively against suspect in criminal procedure by law practitioners. For this reasons, expunging conditions have to be known ideally by judges, prosecutors and lawyers.

This article works on up to date rules of recording and expunging

1 Bu çalışmaya katkılarından ötürü, önceki görev yerim olan Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünde çalışan Tetkik Hakimlerine teşekkür ederim.

2 Yargıtay Tetkik Hakimi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi,
ab92684@adalet.gov.tr

*Makale Geliş Tarihi: 13.10.2014, Kabul Tarihi: 22.10.2014

conditions of criminal records, executive body's automatic expunging obligation when conditions occur, suggestion for using IT Technologies (software systems) in order to meet this obligation, effects of restitution of divested rights judgments on expunging criminal archive records and emphasizing lack of juvenile criminal records regime in Criminal Records Act.

Keywords: Criminal Record, Archive Record, Expunging Criminal Records, Disgraceful Crime, Restitution of Divested Rights.

GİRİŞ

Kişisel veri olarak da değerlendirilebileceğimiz, kişilerin işledikleri suçlara ilişkin kesinleşmiş mahkûmiyetlere dair kayıtlar, kanun gereği, adli sicil sisteminde tutulmaktadır. Bu durum, Anayasa'nın 20'nci maddesinde yer alan kişisel verilerin ancak bir kanun hükmü gereğinde işleme tabi tutulabileceği kuralına uygundur. Bununla birlikte, kesinleşmemiş suçlara ilişkin kayıt ve bilgilerin, yasal düzenleme olmadan kurumlara ait sistemlerde saklanması Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından yerinde olarak eleştirilmektedir.³

Bu makalede özetle, Adli Sicil Kanunu gereği, adli sicil veri tabanında tutulan adli sicil ve arşiv kayıtlarının silinmesine ilişkin kurallar, silinme koşulları oluşmuş adli sicil kayıtlarının hukuki sonuçları, adli sicil veya arşivden silinmesi özel koşullara bağlı suçlar, arşiv kayıtlarının silinebilmesi için yasaklanmış hakların iadesi kararına ihtiyaç duyulan haller gibi uygulamada tereddüt yaşanan konulara yer verilmeye çalışılmıştır.

1. ADLİ SİCİL KAYITLARININ SİLİNMESİNDE YETKİ

5352 sayılı Adli Sicil Kanununun 9 uncu maddesinde arşive alınma koşulları oluşan kayıtların Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne resen adli sicilden çıkarılarak arşive alınacağı düzenlenmiştir. Yine, 11 Nisan 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6290 sayılı Kanunla 5352 sayılı Adli Sicil Kanununun geçici 2 nci maddesinde yapılan değişiklikten sonra arşiv kaydının silinmesine ilişkin tüm yetkiler Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Bu değişiklikten önce, 5352 sayılı Kanunun geçici 2/2 maddesi uyarınca arşiv kaydını silme yetkisi münhasıran mahkemeye aitti.⁴

Adli Sicil Kanunu, silinme koşulları oluşan adli sicil kayıtların Adli

3 <http://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/pdf/2013-83.pdf> (19.06.2014)

4 ÖZKAN Nejat/ SONGÜR Muharrem, Teknik ve Hukuki Yönleriyle Türk Adli Sicil Sistemi, Ankara 2005, s. 211.

Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce resen (otomatik) arşive alınma sistemini kabul etmiştir. (5352 s. K. m. 9) Aynı şekilde, arşiv kaydının silinmesi koşullarının oluşması halinde de silme için ilgilinin talebi şart değildir. (5352 s. K. m. 12)

Adli sicil veya arşiv kaydının silinmesine ilişkin tüm yetkilerin Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne verilmiş olması nedeniyle, 11 Nisan 2012 tarihinden itibaren Cumhuriyet başsavcılıklarına ve mahkemelere yapılan bu tür başvuruların, herhangi bir işlem yapılmaksızın doğrudan Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne iletilmesi gerekmektedir.

11 Nisan 2012 tarihinden sonra mahkemelerce adli sicil kaydının silinmesine veya arşive alınmasına yahut arşiv kaydının silinmesine dair verilecek kararlar, yukarıda belirtilen kanun hükmüne açıkta aykırılık (fonksiyon gasbı) teşkil edeceğinden, verilen karar kesinleşmemiş ise 5271 sayılı CMK'daki itiraz; kesinleşmiş ise kanun yararına bozma yasa yollarına başvurulması gerekecektir.

2. ADLİ SİCİL VE ARŞİV KAYDININ SİLİNME ŞARTLARININ OLUŞMASININ HUKUKİ SONUÇLARI

2.1. Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması

Bir sanık hakkında yapılan yargılama sonunda, şartları varsa, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir (CMK. m. 231). Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesini engelleyen durumlardan biri de, sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunmasıdır. Evvelki mahkûmiyet taksirli suça ilişkin ise hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına engel teşkil etmez. Kanunda sadece kasıtlı suçtan mahkûm olmama ibaresi kullanıldığı için evvelki mahkûmiyetin kesinleşmesi yeterlidir, infazı aranmaz.⁵ Sanığın daha önceki mahkûmiyetine ilişkin kayıt ancak adli sicil veya arşiv kaydından anlaşılabilir.

Sanığın daha önce işlediği suçun adli sicilden silinme koşulları oluşmuşsa, adli sicilden silinmemiş olsa bile, bu husus hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yasal engel değildir. 3682 sayılı Adli Sicil Kanunu döneminde oluşan adli sicil kayıtlarında, silinme koşullarının oluşup oluşmadığı ve sanığın adli sicil kaydının bulunup bulunmadığı adli sicil kaydının incelenmesi suretiyle saptanabilmekte ise de; 5352 sayılı Adli Sicil Yasasının 9'uncu madde-

5 PARLAR Ali/HATİPOĞLU Muzaffer, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Yorumu, Ankara 2008, Cilt.2, s. 1375.

si uyarınca oluşturulan adli sicil kayıtları, ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazının tamamlanması ile Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne silinerek arşiv kaydına alınacağından, sanığın daha önce suç işleyip işlemediğinin saptanabilmesi için adli sicil kaydının getirilmesi yeterli değildir. Arşiv kaydının da incelenmesi gerekir.⁶

İşte, yapılan incelemede, şüphelinin adli sicil veya arşiv kaydında yer alan kayıtların silinme koşullarının olduğu tespit edilmişse, bu kayıtların varlığına dair gerekçeye dayanılarak, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilemez.⁷

Bilindiği gibi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı adli sicile değil, mahsus sicile kaydedilmektedir. (CMK. m. 231/13) Yani, hakkında sadece hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı veya kararları verilmiş sanığın adli sicil ve arşiv kaydı yoktur. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması bir mahkûmiyet kararı olmadığından yani açıklanmış bir hüküm henüz hukuk düzeninde var olmadığından, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, aynı sanık tarafından daha sonra işlenen suçlardan yapılan yargılamalar sırasında, bu sanık aleyhine sonuç doğuracak şekilde yorumlanmalıdır.⁸ Buna karşılık, 18/06/2014 tarihli ve 6545 sayılı Yasanın 72. maddesiyle, CMK'nın 231. maddesinin sekizinci fıkrasına eklenen cümleyle, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesinden sonra denetim süresi içinde kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemeyeceği belirtilmiştir. Yukarıda belirtildiği gibi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması bir mahkûmiyet kararı niteliğinde olmadığından, önceki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının

6 KILDAN İsmail Turgut, "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumunun Yargıtay Kararları Işığında İncelenmesi", Adalet Dergisi, 2010, Sayı 35.

7 "...Direnme suçundan hükümlü ... hakkında, 5728 sayılı Yasanın 562. maddesi ile değiştirilen 5271 sayılı CYY'nın 231. maddesi uyarınca yapılan kesinleşmiş hükümdede değişiklik (uyarlama) yargılaması sonucunda, hükmün açıklanmasının geri bırakılması isteminin reddine karar verilmiş ise de; sanığın adli sicil kaydında yer alan sabikasına esas mahkûmiyet kararlarının silinme koşullarının oluşup oluşmadığı araştırılmadan, sanığın bir daha suç işlemeyeceği yönündeki kanaate ulaşmanın yasal gerekçeleri gösterilmeden "davadan önce ve davadan sonra birçok sabikasının bulunup, kasıtlı suç işlediği, bu haliyle hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının kanuna, hukuka, adalete uygun düşmeyeceği" biçimindeki yetersiz gerekçeyle hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına yer olmadığına karar verilmesi, bozmayı gerektirmiş ve sanık ... temyiz nedenleri yerinde görüldüğünden tebliğnameye uygun olarak HÜKMÜN başkaca yönleri incelenmeksizin BOZULMASINA, 02.11.2010 tarihinde oybirliğiyle karar verildi." (Y. 4. CD. 02.11.2010 2010/16184 E., 18225 K.)

8 "...Sanığın sabıka sorgulamasında gözükken kaydın hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair olduğu gözetilmeden bu hususun hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve ertelemeye engel olduğu gerekçesiyle bu hususun sanık aleyhine değerlendirilmesi..." (3. CD. 31.3.2010, 1370-5727) (PARLAR Ali, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Erteleme, Ankara 2010, s. 325.)

aleyhe değerlendirilmesi sonucunu doğuran bu hükmün, evrensel ve anayasal hukuk ilkesi olan masumiyet karinesine aykırı olduğu kanaatindeyiz. Değişikliğin yasalaşması halinde, mahkemelerin bu düzenleme hakkında somut norm denetimi için Anayasa Mahkemesine başvurması yüksek olasılıktır.

Bununla birlikte, Yasadaki şartların varlığı halinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verildikten sonra, denetim süresi içinde yeni suç işlenmesi halinde, açıklanması geri bırakılan hükmün açıklanabilmesi için, yeni suçun denetim süresi içinde kesinleşmesi koşulu da aranacak mıdır?

Denetim süresi içinde sanığın kasıtlı bir suç işlemesi yeterlidir. İşlenen suçtan verilen mahkûmiyet kararının bu süre içinde kesinleşmesi şart değildir. Ne var ki, denetim süresi içinde kasten işlenmiş olan yeni suçtan kurulan hükmün kesinleşmesinden sonra ertelenmiş hükmün açıklanması gerekmektedir. Mahkûmiyet şartı, ortada kesinleşmiş bir ceza hükmünün bulunması demektir. Sanığın kasten işlediği iddia edilen bir suç nedeniyle yargılaması devam ederken denetim süresinin dolması ve hükmün ortadan kaldırılarak düşme kararının verilmesinin mahkemeden talep edildiği ya da mahkemeden sanığın yeni bir suç işlemesi nedeniyle hükmün açıklanmasının istendiği durumlarda, mahkeme CMK. m. 223/8 gereğince durma kararı vermelidir.⁹

Yargıtay, denetim süresi içinde suç işlenmesini hükmün açıklanması için yeterli görmemekte, yeni suçtan yapılan yargılama sonunda verilecek mahkûmiyet kararının kesinleşmesini de aramaktadır.¹⁰ Ancak kesinleşmenin denetim süresi içinde gerçekleşmesi şart değildir.¹¹

2.2. Hapis Cezasının Ertelenmesi

Bir sanık hakkında yapılan yargılama sonunda, şartları varsa, cezanın ertelenmesine karar verilebilir (TCK. m. 51). Cezanın ertelen-

9 ERDEM Ali, “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması”, İzmir Barosu Dergisi, 2013, Sayı:1, s. 118.

10 “...18.07.2008 tarihinde sanık hakkında hırsızlık suçundan mahkûmiyet kararı verilip 5271 sayılı CMK'nun 231/5.maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ve 5 yıl süre ile denetim süresine tabi tutulmasına karar verilmesinden sonra, denetim süresi içinde sanığın yeni bir suç işlediği ve hakkında dava açıldığının Cumhuriyet Savcılığınca bildirilmesi üzerine, mahkemeye yapılan yargılamada, 5271 sayılı CMK'nun 231/10. maddesinde belirtilen “denetim süresi içinde yeni bir suç işlemesi” ibaresinin sanık hakkında denetim süresi içinde işlediği bir suçtan dolayı mahkûmiyet kararı verilmesi ve kesinleşmiş olmasının anlaşılması gerektiği gözetilmeden, denetim süresi içinde bir suç işlediğinden bahisle dava açılmasının yeterli görülerek, yazılı şekilde karar verilmesi...” (Y. 2. CD. 15.12.2010 30121-33646)

11 AKSOY M. Ramazan, “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması”, Adalet Dergisi, 2008, sayı:31

mesini engelleyen durumlardan biri de, sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olmasıdır. Evvelki mahkûmiyetler taksirli suça yahut hapisten çevrilse dahi para cezasına ilişkin ise ertelemeye engel teşkil etmez.¹² Sanığın daha önceki mahkûmiyetine ilişkin kayıt ancak adli sicil veya arşiv kaydından anlaşılabilir. İşte, şüphelinin adli sicil veya arşiv kaydında yer alan kayıtların silinme şartları oluşmuş ise, bu kayıtların varlığına dair gerekçeye dayanılarak, cezanın ertelenmesine yer olmadığına karar verilemez.¹³

Yasadaki şartların varlığı halinde cezanın ertelenmesi kararı verilmiş ise, TCK. m. 51/7 gereği, hükümlünün denetim süresi içinde kasıtlı yeni bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklere, hâkimin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi hâlinde; ertelenen cezanın kısmen veya tamamen infaz kurumunda çektirilmesine karar verilir. Denetim süresinin olumlu geçmesi halinde ceza infaz edilmiş sayılır ve yerine getirme fişi düzenlenir.¹⁴

Peki, denetim süresi içinde suç işlenmesi halinde, bu yeni suça ilişkin mahkûmiyet kararının denetim süresi içinde kesinleşmemesi halinde, denetim süresi sonunda erteli suç için yerine getirme fişi düzenlenebilecek midir?

Deneme süresi içinde işlenen suç, deneme süresi içinde kesinleşmemiş ise, bu soruşturma veya kovuşturmanın akıbeti beklenmeli ve yerine getirme fişi düzenlenmemelidir. Denetim süresi içinde yeni suç işlenip işlenmediği, UYAP¹⁵ sisteminde yapılabilecek bir yazılım güncellemesiyle takip edilebilir. Ertelenen mahkûmiyetin

12 PARLAR Ali/ HATİPOĞLU Muzaffer, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, Ankara 2007, Cilt.1, s. 468.

13 "...01.06.2005 tarihinden önce işlenen suçlar yönünden, önceki mahkûmiyetin 765 sayılı TCY'nin 95/2. maddesi uyarınca esasen vaki olmamış sayılacağı haller veya 3682 sayılı Adli Sicil Yasası'nın 8 ve 5352 sayılı Adli Sicil Yasası'nın geçici 2. maddesi hükümleri uyarınca silinme koşulları oluşan önceki mahkûmiyetler, adli sicilden silinmiş olup olmadığına bakılmaksızın; 01.06.2005 tarihinden sonra işlenen suçlardan dolayı mahkûm edilen sanıklar yönünden ise, 5237 sayılı TCY'de tekerrür hükümlerinin uygulanması için 58. maddesinde öngörülen sürelerin geçmiş olduğu haller, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının objektif koşullarının değerlendirilmesinde olumsuz koşul olarak belirtilen engel bir neden olarak kabul edilemeyecektir..." (Y. CGK. 6.4.2010 2010/4-71 E., 2010/76 K.)

14 Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünün 22/01/2008 tarihli ve 140 no'lu Genelgesinde erteli mahkûmiyetler için de yerine getirme fişi düzenleneceği belirtilmektedir: "...Türk Ceza Kanununun 51. maddesi gereğince verilen cezanın ertelenmesine ilişkin kesinleşmiş mahkûmiyet kararları ile ilgili olarak bir ceza fişinin düzenlenerek adli sicile kaydedileceği, kararda belirtilen süre ve şartların gerçekleşmesi durumunda cezanın infaz edilmiş sayılacağı ve infaz edilmiş hükümlere ilişkin kayıtların Genel Müdürlüğümüze silinerek arşiv kaydına alınacağı, bu tür kararların infazının takibi, infazının yapıldığı veya infaz edilmiş sayıldığı tarihten itibaren mutlaka bir yerine getirme fişinin düzenlenerek adli sicile kaydedilmesi gerektiği..." <http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/genelge/genelge11.html>

15 Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi, (UYAP Bilişim Sistemi hakkında ayrıntılı bilgi için ziyaret ediniz: www.uyap.gov.tr)

aynen infazına karar verilebilmesi için, denetim süresi içinde kasıtlı suçun işlenmesi yeterli olup, mahkûmiyet kararının da denetim süresi içinde verilmiş olması zorunlu değildir, işlenen ikinci suçtan dolayı verilmiş bulunan mahkûmiyet kararının (erteli cezanın aynen infazına karar verilebilmesi için) kesinleşmesi gereklidir.¹⁶

2.3. Tekerrür

TCK. m. 58 gereği, önceden işlenen suçtan verilen hüküm kesinleştikten sonra yeni bir suçun işlenmesi hâlinde, tekerrür hükümleri uygulanır. Bunun için cezanın infaz edilmiş olması gerekmez, önceki mahkûmiyetin kesinleşmiş olması yeterlidir. Buna karşılık, 5237 sayılı Kanun süreli tekerrür (sabit sistem)¹⁷ sistemini kabul ettiğinden, önceki mahkûmiyetin yerine getirilmesinden itibaren belli sürelerin geçmesi halinde tekerrür uygulanamaz. Buna göre tekerrür hükümleri, önceden işlenen suçtan dolayı; beş yıldan fazla süreyle hapis cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren beş yıl; beş yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezasına mahkûmiyet hâlinde, bu cezanın infaz edildiği tarihten itibaren üç yıl geçtikten sonra işlenen suçlar dolayısıyla uygulanmaz.

Yukarıda hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve cezanın ertelenmesine ilişkin yapılan açıklamalara benzer olarak; şüphelinin adli sicil veya arşiv kaydında yer alan kayıtların silinme koşulları oluşmuş ise, bu kayıtların varlığına dair gerekçeye dayanılarak, sanığın mükerrer olduğuna hükmedilemez. Örneğin, 765 s. TCK. m. 430/2 uyarınca verilen ve kesinleşmiş mahkumiyet kararı, tekerrüre ilişkin diğer koşullar gerçekleşmiş olsa bile, tekerrüre esas alınmaz. Çünkü, yeni TCK'da bu suçun karşılığı olmadığından dolayı resen adli sicil ve arşivden silinmesi gereken suç kategorisinde yer almaktadır, tekerrüre esas alınmaz.

2.4. Seçilme Yeterliliğinin Değerlendirilmesinde

Yüksek Seçim Kurulunun ilke kararlarında; seçim adayının adli sicil kaydının silinmesine karar verilmiş olmasının, seçilmeye engel mahkumiyet yasaklamalarını ortadan kaldırmayacağı, zira, sabıka kaydının silinmesi kararının memnu hakların iadesi kararı niteliğinde olmadığı belirtilmektedir.¹⁸

2008 yılı ve öncesine ait olan bu ilke kararlarında, “adli sicilden si-

16 ATALAY Osman, <http://www.ankara.adalet.gov.tr/sayfalar/Makaleler/InfazdaDenetimSuresi.pdf>

17 ARSLAN Çetin/ KAYANÇİÇEK Murat, Suçta Tekerrür, Ankara 2009, s. 130.

18 YSK ilke kararı 23.5.2008 Karar no: 181 <http://www.ysk.gov.tr> (11.06.2014)

linmesine karar verilen” kayıtlardan kastın, adli sicilden çıkarılarak arşive alınmış kayıtlar olarak anlaşılması gerektiğini düşünmekteyiz. Mülga 3682 sayılı Adli Sicil Kanunu uygulamasında, silinme koşulları gerçekleşen adli sicil kayıtları silinmekte ancak hangi iş için arşivlenmiş ise o iş için verilmek üzere arşivde saklanmakta idi. Bu kayıtların arşivden silinmesi söz konusu değildi.¹⁹ Buna karşılık, 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu uygulamasında ise, arşive alma koşulu, genel itibariyle cezanın infaz edilmesi yahut infaz edilmiş sayılması olduğundan bu koşulu sağlayan tüm kayıtlar adli sicilden çıkarılarak arşive alınabilmektedir. Arşive alındıktan sonra 30 yıl yerine 15 yıl içinde kaydın silinebilmesi için ise, suç tarihi 19.07.2003 tarihinden önceki istisna suçlar²⁰ için ve 19.07.2003²¹ sonrası tüm kasıtlı suçlar için, kural olarak, yasaklanmış hakların iadesi²² kararı gerekmektedir.

Bu sebeplerle, adli sicilden çıkarılarak arşive alınan kayıtlar seçilmeye engel teşkil etmekle birlikte, arşive alınan bu kayıtların seçim tarihi itibariyle arşivden çıkarılmasına dair koşullar oluşmuş ise, sabıkasının varlığından bahisle adayın seçilme yeterliliğinin bulunmadığına karar verilmemelidir. Daha da ötesi, arşivden silme koşulları oluşmasa bile, kayıt sahibinin yasaklanmış hakların iadesi kararı almış olması halinde, söz konusu kayıt seçilmeye engel teşkil etmemelidir. Zira yasaklanmış hakların iadesi (5352 s. K. m. 13/A), seçilme engeli gibi bir hak yoksunluğunu ortadan kaldırmaktadır.

3. ADLİ SİCİL KAYITLARININ DÜZENLENMESİ

Adli sicile kaydedilecek bilgiler, 5352 sayılı Adli Sicil Kanununun 4 üncü maddesinde düzenlenmiştir.

Genel olarak adli sicil kayıtları iki alt başlıktan oluşmaktadır. Birincisi “adli sicil kaydı”, ikincisi “adli sicil arşiv kaydı”dır. Adli sicil kaydında, kural olarak, yerine getirilmemiş (arşive alınma koşulları oluşmamış) mahkûmiyetlere ait kayıtlar bulunur. Uygulamada arşiv kaydı da denilen adli sicil arşiv kaydında ise, yerine getirilmiş (arşive alınma koşulları oluşmuş) ancak arşivden silinme koşulları henüz oluşmamış kayıtlar bulunur. Bundan böyle, adli sicil arşiv

19 ÖZKAN/SONGÜR, age, s. 191.

20 Bkz (Başlık 11.1.1.3).

21 19.7.2003 yürürlük tarihli 4928 sayılı Kanunla değişik 3682 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinde özel kanun hükümleri saklıdır denilmiştir. Özel kanun niteliğindeki 357 sayılı Askeri Hakimler Kanunu, affa uğramış olsa bile herhangi bir cürümden dolayı mahkum olan kişinin askeri hakim olamayacağını düzenlemekle, özel kanundaki hak yoksunluğu doğuran bu hükme dayanılarak, 19.07.2003 tarihinden itibaren kasten işlenen tüm suçlar arşivlenmektedir.

22 Yasaklanmış hakların iadesi konusunda bkz (Başlık 14).

kaydı, kısaca arşiv kaydı olarak ifade edilecektir.

Ceza mahkûmiyetine ilişkin Ceza Fişi (C), mahkumiyette sonradan değişiklik meydana getiren kararlara ilişkin Tali Karar Fişi (T), cezanın infaz edilmesine ilişkin Yerine Getirme Fişlerinin (Y) adli sicil veri tabanına işlenmesiyle adli sicil kayıtları oluşmaktadır. Adli sicil kayıtlarını oluşturan bu fişlere bir bütün olarak bildirim fişleri denilmektedir.

Bunun yanında bazı kayıtlar adli sicile değil mahsus sicile kaydedilir. Bu kayıtlar mahkeme ve savcılık sorgusu dışında adli sicil veya arşiv kaydında görünmez. Mahsus sicile alınan kayıtlardan bazıları; kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı (CMK. m. 171/5), kovuşturmanın ertelenmesi (6352 s. K. geçici m. 1), basın yoluyla işlenen bir kısım suçlar (6352 s. K. geçici madde 1/7), karşılıksız yararlanmada etkin pişmanlıktan yararlanılması (6352 s. K. m. 103), 4616 s. K. gereği verilen ertelemeye ilişkin kararlar ile hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kayıtlardır.

Burada, bildirim fişlerinin tanziminde uygulamada sıkça karşılaşılan sorunlara ilişkin bazı hususlara yer verilecektir:

- √ Yasaklanmış hakların iadesine ilişkin karar, arşive T fişi olarak tesis edilmelidir.
- √ Uyarılama sonrası cezada değişiklik yapan yeni (ek) karar kesinleştiğinde T fişi olarak tesis edilmelidir. Bu durumun istisnası vardır; yasa değişikliği sonrası yapılan yargılama sonunda, elektrik hırsızlığı karşılıksız yararlanmaya dönüşmüş ise bu durumda TCK. m. 163'den verilen mahkumiyet yeni C fişi olarak adli sicile tesis edilmeli, elektrik hırsızlığına ilişkin eski C fişi silinmelidir.
- √ Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılmasına ilişkin mahsus sicil T fişinde; hükmün açıklanmasının geri bırakılması, denetim süresi, mahkeme adı, karar tarihi, esas no karar no bulunmalı, başkaca ibareler fişte yer almamalıdır.
- √ 4616 sayılı Yasa değerlendirmesine ilişkin veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının denetim süresinin olumlu geçmesi neticesi ortadan kaldırma yahut düşmeye ilişkin verilen ek veya yeni kararlar üzerine tanzim edilen tali karar fişleri üzerine, mahsus sicildeki 4616 sayılı Yasaya veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin T fişleri silinmelidir.

- √ Açıklanması geri bırakılan hükmün açıklanmasına karar verilmesi halinde, açıklanan ve mahkûmiyet içeren yeni karara ilişkin C fişi girişinin mahallinde yapılmasını müteakip Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne mahallince tanzim edilen T fişiyle bilgi verilmesi durumunda, gelen T fişi adli sicil sistemine girilmemeli ve mahsus sicildeki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin T fişi silinmelidir.
- √ Mahkemece (yasa değişikliği gereği) yeniden değerlendirme (uyarlama) sonrası mahkûmiyet hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dönüşmüş ise, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dönüşen mahkûmiyete ilişkin sicildeki veya arşivdeki C fişi silinmeli ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin yeni karar mahsus sicile Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne T fişi olarak tesis edilmelidir.
- √ Kayıt sahibi şahsın ad, soyad, yaş, isim değişikliği gibi sebeplerle nüfus kaydında tashih yapılması durumunda, şahsın yeni ve eski kimlik bilgilerine ait sorgu kayıtları irtibatlandırılmalıdır.

4. C FİŞİNİN TEK VE BİRDEN FAZLA DÜZENLENMESİ GEREKEN HALLER

Aynı suçtan “hapis ve para cezası” mahkûmiyetine ilişkin olarak hapis, para cezası, tedbire ilişkin farklı C fişi girişleri yapılmış ise, tek C fişinde toplanmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken husus, aynı esas karar numarasından verilen aynı suça ilişkin cezalardır. Suçun adı aynı olsa bile, aynı esas karar numarası üzerinden, birden fazla mahkûmiyetler söz konusu ise bu durumda farklı C fişi girişleri yapılmalıdır.

Örneğin, A’ya ve B’ye hakareten dolayı ayrı ayrı hüküm kurulmuşsa, bu iki suç birbirinden farklıdır. Bu durumda, iki ayrı hakareten dolayı iki ayrı C fişi girişi yapılması gerekir. Buna karşılık, ruhsatsız tabanca bulundurmaktan dolayı 6136 s. K. 13/1 m. gereği hem hapis hem para cezasına hükmedilmişse, bu cezalar için tek C fişi girişi yapılmalıdır.

5. ADLİ SİCİLDEKİ KAYDIN ARŞİVE ALINMASI

5.1. Arşive Alma

5352 sayılı Kanununun 9 uncu maddesinde adli sicildeki kaydın hangi durumlarda arşive alınacağı düzenlenmiştir. Bunlar;

- √ Yerine getirme (Cezanın veya güvenlik tedbirinin infazının ta-

mamlanması),

- √ Ceza zamanaşımının dolması (Ceza zamanaşımı hesabında suç tarihi esas alınarak, 765 sayılı mı yoksa 5237 sayılı TCK'nun mı uygulanacağı belirlenmelidir. Bu belirlemeden sonra kesinleşme tarihine ceza zamanaşımı eklenmelidir.),
- √ Genel af,
- √ Ceza mahkûmiyetini bütün sonuçlarıyla ortadan kaldıran şikâ-yetten vazgeçme veya etkin pişmanlık.
- √ Türk vatandaşları hakkında yabancı mahkemelerce verilmiş olup adlî sicile kaydedilen;
- √ Hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûmiyet hükümleri kesinleştiği tarihten itibaren mahkûmiyet kararında belirtilen sürenin geç-mesiyle arşive alınır. Kesinleşme tarihine mahkûmiyet tarihi ila-ve edilerek hesaplanacak süre yerine getirme (arşive alınma ko-şullarının oluştuğu) tarihi olarak kabul edilmek suretiyle kayıt arşive alınır. Arşivden silmeye ilişkin genel kurallar uygulanır.
- √ Adlî **para cezasına** mahkûmiyet hükümleri ile cezanın **ertelen-mesine** ilişkin hükümler, adlî sicil kaydına alınmadan doğrudan arşive kaydedilir. Bu hükümlerin kesinleşme tarihleri yerine ge-tirme tarihi olarak kabul edilmek suretiyle, arşivden silmeye iliş-kin olarak genel kurallar uygulanır.

5.2. Arşiv kaydını silme

3682 sayılı Kanunda arşiv kaydının silinmesi söz konusu değilken, 5352 sayılı Kanunda koşullarının oluşması halinde arşiv kayıtlarının da silinebileceği düzenlenmiştir. 5352 sayılı Kanununun 12 nci maddesinin ilk halinde, arşiv bilgilerinin, kayıt sahibinin ölümü, kaydın girildiği tarihten itibaren 80 yılın geçmesi, fiilin suç olmak-tan çıkarılması ve olağanüstü kanun yolları sonucu sanığın beraati-ne veya ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verilmiş olması olarak düzenlenmişti. Arşiv kaydının silinmesini neredeyse imkân-sız kılan 12 nci madde Anayasa Mahkemesince iptal²³ edilince, bu

23 “...Türk Ceza adalet sisteminde öngörülen tekerrür, erteleme, temel cezanın belirlenmesi, kamu davasının açılmasının ertelenmesi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması gibi kurumların hayata geçirilebilmesi, bir kişinin işlediği suçun ya da aldığı cezanın milletvekili seçilmesini engelleyen Anayasa'nın 76. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilenlerden olup olmadığının saptanabilmesi ve mahkûmiyete bağlı hak yoksunluğu öngören bazı özel yasalardaki hükümler nedeniyle mahkemelerce verilen mahkûmiyet kararlarının kayıt altına alınmasında yasal ve anayasal bir takım gereklilikler bulunmaktadır. Ancak söz konusu gerekliliklerin, itiraz konusu kuralda öngörüldüğü üzere arşiv kayıtlarının kişinin ölümüne kadar ya da seksen yıl süreyle muhafaza edilmesi noktasında geçerli olmadığı açıktır. Mahkemelerce verilen mahkûmiyet kararlarının arşiv kaydına alınmasının

madde yeniden kaleme alınmış,11.04.2012 tarihinde maddenin yeni hali yürürlüğe girmiştir.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra, kanun koyucu, istisna suçlar²⁴ yönünden yasaklanmış hakların iadesi kararı olup olmadığına göre arşive alınma koşullarının oluştuğu tarihten itibaren (5352 s. K. m. 9) 15 veya 30 yıllık sürelerin geçmesi halinde arşivdeki kayıtların da silinebileceğine dair düzenleme yapmıştır.

Bu nedenle, aşağıda hem adli sicil hem de arşiv kaydının silinmesine ilişkin kurallara sistematik olarak yer verilecektir.

6. ADLİ SİCİL VE ARŞİV KAYITLARININ SİLİNMESİ YÖNTEMİ

Adli sicil ve arşiv kayıtlarının silinme koşullarının oluşup oluşmadığının değerlendirilmesinde aşamalı bir metot izlenmesinin, sırasıyla belli kuralları kayıtlara tatbik edip silme koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesinin pratik bir yöntem olduğunu düşünmekteyiz. Bu kapsamda, öncelikle, başkaca inceleme yapılmaksızın resen silinecek kayıtlar ile ilgili inceleme yapılması ve arşive alınma koşullarının değerlendirilmesi gerekir. Sonrasında sırasıyla, önce yaşı küçüğe (çocuk) ilişkin kurallar, devamında 647 s. K. gereği erteli ilama ilişkin kurallar ve son olarak genel kural (TCK. m. 51 gereği erteli veya kast-taksir kuralı) uygulanmak suretiyle adli sicil veya arşiv kaydının silinme koşullarının oluşup

gerekçesini oluşturan durumlar, bazı istisnalar dışında, kişi hakkında ömür boyu hak yoksunluğu getirmemektedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan ömür boyu hak yoksunluğu durumuna yer verilmemiş, hak yoksunluğu belli bir süreyle sınırlandırılmıştır. 5237 sayılı Kanun hükümlerine göre verilen bir mahkumiyet nedeniyle hak yoksunluğu, kural olarak, cezanın infazıyla sona ererken; Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunların belli bir suçtan dolayı veya belli bir cezaya mahkumiyete bağladığı hak yoksunlukları ise 5352 sayılı Kanun'un 13/A maddesi gereğince ilk mahkumiyet kararının infaz edilmesinden itibaren belli sürenin geçmesiyle birlikte yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluyla sona erdirilebilmektedir. Bir başka ifadeyle, arşiv kaydına alınmanın gerekçesini oluşturan kurumlar ilk mahkumiyet kararından belli bir süre geçtikten sonra kişi hakkında aleyhe bir sonuç doğurmadığı halde, söz konusu kayıtların kişinin ölümüne kadar veya kaydın girildiği tarihten itibaren seksen yıl süreyle arşivde muhafaza edilmesi gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, tüm suçlara ilişkin arşiv kayıtlarının bu kadar uzun süre muhafaza edilmesi, suç ve cezaların nitelikleri veya ağırlıkları dikkate alınmadan tüm suçlar için geçerli tek bir sürenin belirlenmesi, bu sürenin arşiv kaydına alınmayı gerekli kılan amaçla orantılı ve makul olmaması nedeniyle Kural, adil ve hakkaniyete uygun bir düzenleme niteliğinde değildir. Diğer taraftan, kişinin belli bir tarihte aldığı herhangi bir mahkumiyet kararına ilişkin kaydın kişinin ölümüne kadar ya da seksen yıl süreyle muhafaza edilmesi, Anayasa'nın 5. ve 17. maddelerinde belirtilen kişinin maddi ve manevi varlığının geliştirilmesi ilkesi ve cezaların ıslah edici olma amacı ile bağdaşmamaktadır. Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2., 5. ve 17. maddelerine aykırıdır. Kuralın iptali gerekir. Kural, Anayasa'nın 2., 5. ve 17. maddelerine dayanılarak iptal edildiğinden, ayrıca Anayasa'nın 10., 11., 12., 20. ve 40. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir..." (Anayasa Mahkemesi iptal kararı 20.01.2011 2008/44 E. 2011/21 K.)

24 Bkz (Başlık 11.1.1.3).

oluşmadığı değerlendirilir. Arşivden silinmesi özel koşullara bağlı ve bu makalede “istisna suçlar²⁵” olarak ifade edilen suçlara, yeri geldikçe değinilecektir.

647 sayılı Kanun gereği erteli ilamlara ilişkin kayıtların silinmesinde veya arşive alınmasında, ayrıksı durumlar hariç olmak üzere, silme veya arşive alma için dolması gereken yasal süreler karar tarihine ilave edilir. 5237 sayılı Kanun gereği erteli ilamlar da dahil olmak üzere, yukarıda bahsedilen diğer tüm silme kuralları için ise yasal süreler, arşive alınma koşullarının olduğu tarihe ilave edilir. Genel olarak, arşive alınma koşulu, infazın yapıldığı yani yerine getirme fişinde yer alan yerine getirme tarihinde gerçekleşir. Buna karşılık, ilgilinin kaydında, yerine getirme fişi (Y) girişi olmadığı durumlarda hükmün kesinleşme tarihine, suç tarihinde yürürlükte olan TCK’da belirlenmiş ceza zamanaşımı süresi eklendiğinde, ceza zamanaşımı doluyor ise kayıt arşive alınabilir ve ceza zamanaşımının dolduğu tarih arşive alınma koşulunun gerçekleştiği tarih olarak kabul edilir.

Adli sicildeki kaydın arşive alınmasında, aynı esas karar numarasına sahip her fiş müstakil olarak değerlendirilir. Hangi kayıt için arşive alınma koşulları oluşuyorsa o kayıt arşive alınabilir. Buna karşılık, aynı esas karar numarası üzerinden verilen birden fazla mahkûmiyete ait adli sicilden çıkarılarak arşive alınmış kayıtlar, farklı suçlara ilişkin bile olsa, kayıtlardan herhangi biri için arşivden silme koşulları oluşmuyorsa, aynı esas karar numarasına sahip diğer kayıtlar da silinemez.

7. RE’SEN SİLME

7.1. Adli Sicile Kaydedilmemesi Gereken ve Görüldüğünde Silinmesi Gereken Kayıtlar

Adli sicil veya arşivdeki kayıtlardan bazıları, adli sicile hiç kaydedilmemesi gerekirken sehven kaydedilmiş olabilir. Bu kayıtlar görüldüğünde başkaca inceleme yapılmaksızın resen silinir. (5352 s. K. m. 5) Bunlar;

√ Disiplin suçlarına ve sırf askeri suçlara²⁶ (1632 SK veya ASCK olarak kayıtlarda geçer) ilişkin mahkûmiyet hükümleri,

√ Disiplin veya tazyik hapsine ilişkin kararlar,

25 Bkz (Başlık 11.1.1.3).

26 Askeri Ceza Kanununun Adli Sicile Girilmeyecek Maddeleri: 62, 66, 67, 68, 69, 70, 74, 76, 77, 82, 84, 85, 87, 88,89, 90, 91, 93, 94, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 117, 118, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 130, 136, 137, 145, 148, 150. (ÖZKAN/SONGÖR, age, s. 127)

√ İdarî para cezasına ilişkin kararlardır.

7.2. Sonradan Gelişen Sebeplerle Re'sen Silinecek Kayıtlar

Adli sicil veya arşivdeki bir kısım kayıtlar, kaydın girildiği tarih itibariyle mevzuata uygun ise de sonradan gerçekleşen olaylar, mevzuat değişiklikleri gibi sebeplerle bu kayıtların adli sicil veya arşiv kaydından resen çıkarılması gerekir. Bunlar;

- √ Adli sicil bilgileri, ilgilinin ölümü üzerine tamamen silinir. (5352 s. K. m. 9/2)
- √ Kanun yolu incelemesi devam eden yani henüz kesinleşmemiş hükümlere ilişkin kayıtlar görüldüğünde tamamen silinir.
- √ Adli sicil veya arşiv kaydına konu mahkûmiyet hükmündeki eylemin suç olmaktan çıkarılması halinde kayıtlar tamamen silinir. Örneğin;
- √ 4320 s. Ailenin Korunmasına Dair K. m. 2/son²⁷
- √ 5237 sayılı TCK'da karşılığı olmayan 765 sayılı TCK'da düzenlenmiş bir kısım suçlar; 765 sayılı TCK. m. 363 (Ticarete Hile Karıştırma), 430/2 (Reşit Olmayanla Rızaen İlişki), 440. 441 (Zina)
- √ 5237 s. TCK. m. 263 (Kanuna Aykırı Eğitim Kurumu Açmak)
- √ 2918 sayılı KTK m. 48/5 (Alkollü Araç Kullanmak)
- √ 2004 sayılı İİK m. 337 (Mal beyanında bulunmama) (Buna karşılık 337/a maddesi silinmez.)
- √ Adli sicil veya arşiv kaydına konu mahkûmiyet hükmündeki eylemin idari yaptırıma dönüşmesi halinde kayıtlar tamamen silinir.²⁸ Örneğin;
- √ 765 sayılı TCK'da yazılı kabahatler (m. 526 ilâ 584)
- √ 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu m. 63/1 (ilk kez işlenen ve suç tarihi 14.4.2011 öncesi olanlar)
- √ 6831 sayılı Orman Kanunu m. 91/5
- √ Karşılıksız Çek Keşide Etme Suçu (5491 s. Çek Kanunu m. 5, Mülga 3167 sayılı Çek Kanunu m. 6). 3167 sayılı Çek Kanununun yürürlüğe girdiği 3.4.1985 tarihinden önce karşılıksız çek keşide etme suçu 765 s. TCK. m. 503 kapsamında değerlendiriliyordu, bu nedenle 3.4.1985 tarihinden önce 765 s. TCK.m.503 girişi var

27 6284 sayılı Yasa ile mahkemenin tedbir kararına uymama zorlama hapsine çevrilmiştir.

28 Ayrıntı için; bkz. (ÖZKAN/SONGÜR, age, s. 222-224)

ise kaydın karşılıksız çek keşide etme suçuna ilişkin olma ihtimaline binaen mahkûmiyetin dolandırıcılık mı yoksa karşılıksız çek suçuna mı ilişkin olduğu araştırılmalı, mahkûmiyet karşılıksız çekte ilişkin ise adli sicil veya arşiv kaydı resen silinmelidir.

7.3. Adli Sicile Kaydedilmemesi Gereken/Bildirim Fişi Düzenlenmeyecek ve Görüldüğünde Silinmesi Gereken Kayıtlar

Bildirim fişlerinin adli sicil veri tabanına girişinde Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nce belirlenmiş kriterlere²⁹ uygun olmayan bir takım işlemler yapılmış olabilir. Uygulamadaki hataları en aza indirmek maksadıyla, sık karşılaşılan sorunlu işlemlere kısaca yer vermeye çalışacağız:

- √ 5237 s. TCK'nın 191/2. maddesi (Kullanmak için uyuşturucu madde bulundurmak) uyarınca, herhangi bir cezaya hükmedilmeyip, doğrudan verilen denetimli serbestlik kararlarının adli sicile kaydedilmemesi gerekir. Zira bu karar durma kararı niteliğindedir. Görüldüğünde doğrudan silinir.
- √ 5237 s. TCK'nın 53/1. maddesi uyarınca verilen belirli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma kararları için müstakil Ceza Fişi (C) ve Yerine getirme fişi (Y) girişi yapılmaz, bu şekilde yapılmış girişler var ise, asıl mahkûmiyete ilişkin C veya Y fişi kaydına "53/1" maddesi eklenerek, 53/1. maddeye ilişkin müstakil fiş girişleri silinir.
- √ 5237 s. TCK'nın 51. maddesi uyarınca cezanın ertelenmesi halinde de ertelemeye ilişkin müstakil C ve Y fişi girişi yapılmaz, bu şekilde yapılmış girişler var ise, asıl mahkûmiyete ilişkin C fişi kaydına "51. madde" eklenir. 51. maddeye ilişkin müstakil fiş girişleri silinir.
- √ 765 s. TCK. uyarınca kamu hizmetlerinden muvakkat (geçici) veya müebbet (sürekli) mahrumiyete ilişkin müstakil C ve Y fişi girişi yapılmaz. Müstakil girişler asıl mahkûmiyet kaydına ilave edilerek silinir.
- √ Önceki mahkûmiyet kararında değişiklik meydana getirmeyen uyarılma kararları için bildirim fişi girişi yapılmaz.
- √ Cezaların içtimasına dair kararlar (5275 s. K. m. 101) için fiş girişi yapılmaz.

29 Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün 19.11.2012 tarihli ve 29733 sayılı Bildirme Fişleri ve Kararlar Hakkında konulu Genel yazısı.

- √ Yargılamanın yenilenmesi talebinin kabulüne dair kararlar için fiş girişi yapılmaz.
- √ Hükmün açıklanmasının geri bırakılması mahsus sicile tali karar fişi (T) olarak girilir³⁰ ve bu fişte, suç tarihi, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, denetimli serbestlik süresi, mahkeme adı, karar tarihi, esas ve karar numarası yer almalıdır. İlgili ceza kanun ve maddesi mahsus sicile işlenen bu T fişinde yer almamalıdır. Bunun dışında kalan, örneğin denetimli serbestlik tedbirine (tedbirin türüne) ilişkin ibareler kayıta yer almamalıdır, sehven girilmişse bu ibareler kayıtlardan çıkarılmalıdır.
- √ 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 5 inci maddesi uyarınca verilen koruyucu ve destekleyici tedbirlerle ilgili kararlar için fiş girişi yapılmaz.
- √ İnfazın ertelenmesi, durdurulması veya konutta çektirilmesi gibi infaz rejimine dair kararlar (infazın ertelenmesi kararı geldiğinde, daha önce girilmiş C fişiyle birlikte mahsus sicile alınır) için fiş girişi yapılmaz.

8. YAŞI KÜÇÜKLERİN (ÇOCUK) KAYITLARININ SİLİNMESİ

Suç tarihi itibarıyla yaşı küçüklerle ilişkin adli sicil kayıtları mahkeme/savcılık sorguları dışında adli sicil ve arşiv sorgularında gözükmez. 5352 s. Kanununun 10/3 maddesi gereği, suç tarihi itibarıyla on sekiz yaşından küçüklerle ilgili adli sicil ve arşiv kayıtları; ancak soruşturma ve kovuşturma kapsamında değerlendirilmek üzere Cumhuriyet başsavcılıkları, hâkim veya mahkemelerce istenebilir.

5352 sayılı Kanun (m. 10/3), yaşı küçüklerin adli sicil ve arşiv kayıtlarının yalnızca soruşturma ve kovuşturma makamlarında incelebileceğini düzenlemekle, zımni olarak çocuklara ilişkin adli sicil ve arşiv kayıtlarının adli sicil veri tabanında tutulacağını belirtmiş ancak bu kayıtların nasıl silineceğine yer vermemiştir. Buna karşılık, Mülga 3682 sayılı Adli Sicil Kanununda çocuklara ilişkin kayıtlarla ilgili özel düzenlemeler yer almaktaydı. Bu sebeple, 5352 sayılı Kanunda çocuklara ilişkin özel düzenlemeler yapılmasının tereddütleri ortadan kaldıracak kanaatindeyiz.³¹

Yukarıdaki mevzuat hükümleri gereği, 5352 sayılı Adli Sicil Kanu-

30 Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir. (CMK. m. 231/13)

31 Benzer görüş, ÇİÇEK İbrahim, Adli Sicil ve Arşiv Kaydının Silinmesi, Ankara 2013, s. 43.

nunda, kayıtların silinmesiyle ilgili çocuklar ile büyükler arasında ayırım yapılmadığı ve aynı kurallar uyarınca kayıtların silinebileceği ileri sürülebilir ise de; 5237 sayılı TCK'nın 53/4 maddesi uyarınca çocuklar hakkında hak yoksunluklarının uygulanamayacağı düşüncesinden yola çıkılarak, çocuklara ilişkin kayıtların silinmesinde 5352 s. K. m. 13/A'daki yasaklanmış hakların iadesi kararı aranmayacağı ve suç türü ne olursa olsun kayıtların her halükarda arşive alınma koşullarının oluşmasından itibaren 5352 s. K. m. 12/1-c uyarınca azami 5 yıl içinde silinebileceğinin kabul edilmesinin hukuka uygun olacağını düşünmekteyiz. Yine, mülga 3682 sayılı Yasa döneminde ve çocuklar tarafından işlenen suçlara ilişkin lehe durumlarda suç tarihindeki Kanun hükümlerinin uygulanması da savunulabilir.

Yaşı küçüklere ilişkin adli sicil ve arşiv kayıtlarının silinmesine ilişkin Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü uygulaması şu şekildedir;

Suç tarihi itibarıyla yaşı 18'den küçük (765 s. TCK. m.53, 54, 55, 5237 s. TCK. m. 31, 2253 s. K. m. 12³², m. 38³³) hakkında adli sicile alınmış bir kayıt var ise; suçun 01.06.2005 tarihinden önce ya da sonra işlenip işlenmediğine bakılmaksızın;

√ Erteli bir hüküm söz konusu ise; karar tarihinden itibaren 5 yıl geçmekle tüm kayıtlar (adli sicil veya arşiv) silinir. (647 s. K. m.6, 765 s. K. m. 95). Bu konuda herhangi bir istisna söz konusu değildir. Suç tarihi itibarıyla yaşı 15'den küçüklere ait mahkûmiyetin erteleme 2253 sayılı Kanunun 38 inci maddesine göre yapılmışsa karar tarihinden itibaren azami 3 yıl sonra silinir.

√ 3682 sayılı Adli Sicil Kanununun 8 inci maddesinin b bendinde sayılı suçlar yerine getirmeden (arşive alınma koşullarının oluştuğu tarih) itibaren 5 yıl sonra silinir. Bu suçlar;

√ Hırsızlık

√ Sahtecilik

√ Zimmet

√ İnanıcı kötüye kullanma

√ İrtikap

√ Dolanlı iflas

32 Küçükler için 765 s. TCK. m. 55/3 karşılığı

33 Küçükler için 647 s. K. m. 6 karşılığı

- √ Rüşvet
- √ Dolandırıcılık
- √ 5 yıldan fazla hapis
- √ Diğer suçlar; yerine getirmeden (arşive alınma koşullarının oluştuğu tarih) itibaren 2 yıl sonra silinir.

9. 647 SAYILI KANUNLA ERTELİ İLAMLARA İLİŞKİN KAYITLARIN SİLİNMESİ

Suç tarihi 01.06.2005 tarihinden öncesine ait erteli kayıtlarda³⁴ silmeye ilişkin süreler karar tarihinden başlar. Karar tarihinden itibaren belli sürelerin geçmesi halinde kayıtlar silinir. Suçun kasten ya da taksirle işlenmesi ile suç tarihi itibarıyla yaşı büyük ve küçük olanlara ilişkin ayrımlara göre silme işlemi yapılır. Yaşı küçüklere ilişkin erteli ilamların silinmesi konusu bir önceki başlıkta açıklanmıştır. Burada yaşı büyüklere ilişkin kurallara yer verilecektir.

9.1. Kasıtlı Suçlara İlişkin Kayıtlar

Suç tarihinde yaşı büyük tarafından kasten işlenen ve istisna suçlar dışında kalan suçlara ilişkin 647 sayılı Kanun gereği erteli kayıtlar, 1 yıldan fazla hürriyeti bağlayıcı ceza içerse bile, karar tarihinden itibaren 5 yıl geçmesinden sonra adli sicil veya arşiv kaydından silinir.

Suç tarihinde yaşı büyük tarafından kasten işlenen ve istisna suçlardan 657 sayılı Yasa'da sayılan yüz kızsartıcı suçlar ile kaçakçılık suçları suçlarına ilişkin 647 sayılı Kanun gereği erteli kayıtlar, karar tarihinden itibaren 5 yıl sonra arşive alınır. Arşive almaya ilişkin 5 yıllık sürenin üzerine, yasaklanmış hakların iadesi kararının olup olmadığına göre 15 veya 30 yıl eklenerek arşivdeki kayıt silinir.

Buna karşılık, biz kısım suçlar istisna suçlar arasında yer almasına karşılık bu suçlara ilişkin 647 sayılı Kanun gereği erteli kayıtlar genel kural uygulanmak yani karar tarihine 5 yıl eklenmek suretiyle adli sicil ve arşivden silinebilir. Bunlar;

- √ 6136 S. K. M.
- √ 765 s. K. m. 403-404.

34 Cürüm ile mahkum olan kimse hüküm tarihinden itibaren beş sene içinde işlediği diğer bir cürümünden dolayı evvelce verilen ceza cinsinden bir cezaya yahut hapis veya ağır hapis cezasına mahkum olmazsa, cezası tecil edilmiş olan mahkumiyeti esasen vaki olmamış sayılır. Aksi takdirde her iki ceza ayrı ayrı tenfiz olunur. (765 s. TCK. m.95/II)

- √ 02.03.1988 öncesi erteli para cezalarına ilişkin suçlar istisna yani yüz kızartıcı suçlardan da olsa karardan itibaren 5 yıl sonra silinir.
- √ Yine, yüz kızartıcı suçlardan karar tarihi 10.01.1986 tarihinden önce olan ve (isterse hürriyeti bağlayıcı ceza olsun) erteli kayıtlar karar tarihinden itibaren 5 yıl eklenince 10.01.1991'i geçmiyorsa tamamen silinir.
- √ 24.07.1998 öncesi 213 s. K. m. 359-360 mahkûmiyetler karar tarihine 5 yıl eklenerek silinir. 24.07.1998 sonrası bu suçtan mahkûmiyetlerde sahtecilikle ilgili eylem olup olmadığına bakılır, sahtecilikle ilgili eylem yoksa genel kural (karardan itibaren 5 yıl) uyarınca silinir, sahtecilik varsa arşive alınmadan itibaren 15-30 yıl kuralı uygulanmak suretiyle silme işlemi yapılır.

9.2. Taksirli Suçlara İlişkin Kayıtlar

647 s. K. m. 6 gereği erteli tüm taksirli suçlar, karar tarihinden itibaren 5 yıl geçmekle adli sicil veya arşiv kaydından silinir. Bu kuralın istisnası bulunmamaktadır.

10. GENEL SİLME KURALI

10.1. Kasten İşlenen Suçlarda Silme

19.7.2003 yürürlük tarihli 4928 sayılı Kanunla değişik 3682 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinde “özel kanun hükümleri saklıdır” denilmiştir. Özel kanun hükümlerini saklı tutma düşüncesi 5352 sayılı Adli Sicil Kanununda da korunmuştur. Özel kanun niteliğindeki 357 sayılı Askeri Hâkimler Kanunu, affa uğramış olsa bile herhangi bir cürümden dolayı mahkum olan kişinin askeri hâkim olamayacağını düzenlemekle, hak yoksunluğu doğuran bu hükme dayanılarak, 19.07.2003 tarihinden itibaren kasten işlenen tüm suçlar arşivlenmekte yani istisna suç olarak değerlendirilmektedir. Bu itibarla, genel silme kuralında, 19.07.2003 tarihi baz alınarak değerlendirilmektedir.

10.1.1. Suç tarihi itibariyle 19.07.2003 sonrasına ait kayıtlar

19.07.2003 tarihinden sonra ve kasten işlenmiş tüm suçlardan doğrudan mahkumiyete ilişkin yahut TCK. m. 51 gereği erteli kayıtlar, arşive alınma koşullarının oluştuğu tarihten itibaren adli sicilden çıkarılarak arşive alınır ve yasaklanmış hakların iadesi kararı varsa arşive alınma koşullarının oluştuğu tarihten itibaren 15, yasaklanmış hakların iadesi kararı yoksa 30 yılda arşivden silinir. (5352 s. K.

m. 12/1-b)

10.1.2. Suç tarihi itibariyle 19.07.2003 öncesine ait kayıtlar

10.1.2.1 İstisna Olmayan Suçlarda Silme

19.07.2003 tarihinden önce ve kasten işlenmiş, istisna suçlar hari-cindeki suçlara ilişkin kayıtlar yerine getirilmeden (arşive alınma koşullarının oluştuğu tarih) itibaren adli sicilden çıkarılarak arşive alınır ve arşive alınma koşullarının oluştuğu tarihten itibaren 5 yıl geçmesiyle arşivden silinir. (5352 s. K. m. 12/1-c)

10.1.2.2. İstisna Suçlarda Silme

19.07.2003 tarihinden önce ve kasten işlenmiş istisna suçlara ilişkin kayıtlar yerine getirilmeden (arşive alınma koşullarının oluştuğu tarih) itibaren adli sicilden çıkarılarak arşive alınır ve yasaklanmış hakların iadesi kararı varsa arşive alınma koşullarının oluştuğu tarihten itibaren 15, yasaklanmış hakların iadesi kararı yoksa 30 yıl sonra arşivden silinir. (5352 s. K. m. 12/1-b)

10.1.2.3. İstisna Suçların Kronolojik Olarak Belirlenmesi

5352 s. K. nın geçici 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında, Anayasanın 76 ncı maddesi ile bazı özel kanunlarda yer alan ve affa uğramış olsa bile bir hak yoksunluğuna neden olan mahkûmiyetler bakımından, arşive alınan veya şartları oluştuğu halde ya da henüz şartları oluşmadığı için arşive alınmayan kayıtlar hakkında 12 nci maddenin birinci fıkrası hükmünün uygulanacağı yani bu suçların arşiv kayıtlarından silinmesi için, arşive alınma koşullarının oluştuğu tarihten itibaren yasaklanmış hakların iadesi kararı alınmış ise 15 yıl, bu karar alınmamış ise 30 yılda silinebileceği düzenlenmiştir.

5352 sayılı Kanun, sadece Anayasanın 76 ncı maddesinde veya 657 sayılı Kanunda sayılı suçları değil, özel kanunlarda hak yoksunluğu doğuran tüm suçları silinmesi özel koşullara bağlı suç kategorisine almaktadır. Bu çalışmamızda; zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla aşağıda görüleceği üzere bir çok suç türünü de kapsayan bu suçlar “istisna suçlar” olarak ifade edilmiştir.

İstisna suç değerlendirmesinde, kanun değişikliği ile o suçun hangi tarih itibariyle istisna suç kapsamına alındığı önemlidir. İstisna suçlar, istisna kapsamına alındığı tarih öncesinde istisna suç olarak değerlendirilmeyecektir.

Aşağıda istisna suçların neler olduğu ve hangi tarih itibariyle istisna kapsamına alındığı, kronolojik olarak verilmektedir.

Suç tarihi itibariyle;

- √ 23.07.1965 tarihinden önceki kayıtların tamamı fark gözetilmeksizin adli sicil ve arşiv kaydından çıkarılır. Bu suçlar istisna olarak değerlendirilmez, görüldüğünde başkaca inceleme yapılmaksızın doğrudan silinir.
- √ 23.07.1965 tarihinden sonraki “657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48. maddesinde³⁵ sayılan ve erteli olmayan hürriyeti bağlayıcı nitelikteki yüz kızartıcı suçlara” ilişkin kayıtlar istisna kapsamında değerlendirilir.
- √ 09.11.1982³⁶ tarihinden itibaren Anayasanın 76 ncı maddesinde sayılan istisna suçlar;
- √ Taksirli suçlar (Örneğin,765 s. TCK. m. 383, 389, 455, 459, 507. vb.) hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar.
- √ Zimmet ve İhtilas /Nitelikli Zimmet; 765 s. TCK. m.202.
- √ İrtikap; 765 s. TCK. m. 205, 208, 209.
- √ Rüşvet; 765 s. TCK. m.212, 213, 214, 216, 217, 218, 219 ve Mülga 220 ilâ 227. maddeler arası.
- √ Hırsızlık; 765 s. TCK. m.491, 492, 493, 494 ve Askeri Ceza Kanununun 131,132. Maddeleri.(Müstesna: Askeri Ceza Kanunu 131. maddeye göre verilen hırsızlık suçları doğrudan istisna suç kapsamında değildir. 131/1. maddede sayılan gizleme eylemi hırsızlık niteliği taşımadığından karar incelenmeli ve istisna suç olup olmadığı değerlendirilmelidir. Yine, elektrik hırsızlığı karşılıksız yararlanmaya dönüştüğü için, 765 s. TCK m. 491/ilk veya 5237 s. TCK m. 142/1-f maddelerinden elektrik hırsızlığı mahkûmiyetleri istisna suç kapsamında değildir.)
- √ Dolandırıcılık; 765 s. TCK. m.503,504, 505 (Müstesna: Suç tarihi 3.4.1985'den önceki 765 s. TCK. m. 503'den mahkumiyet kayıtları)

35 657 sayılı Kanununun 48. maddesinde sayılan suçlar: Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık.

36 1982 Anayasası yürürlük tarihi. (m. 76 yönünden değerlendiriyoruz)

rında, suçun karşılıksız çek kapsamında olup olmadığı araştırılmalı, mahkumiyet karşılıksız çeki ilişkin ise, istisna suç olarak değerlendirilmemelidir.)

- √ Sahtecilik; 765 s. TCK. m.316, 317, 318, 319, 320, 323, 324, 325, 327/1, 328, 329, 331, 339, 340, 341, 342, 344, 345, 346, 347, 348, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357 ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu m. 17. (Müstesna: 765 s. TCK. m.343 Memura Yalan Beyan istisna suç değildir.)
- √ İnanıcı Kötüye Kullanma; 765 s. TCK. m. 508, 510 ve Mülga 2908 sayılı Dernekler Kanunu m. 85/2.
- √ Dolanlı İflas; 765 s. TCK. m.506.
- √ Kaçakçılık suçları. (Müstesna: 1918 s. K. m. 25/1'den mahkumiyetler istisna suç değildir.)
- √ Resmi İhale Ve Alım Satımlara Fesat Karıştırma; 765 s. TCK. m.358, 359, 360, 361, 364, 365, 366, 367, 368.
- √ Devlet Sırlarını Açığa Vurma; 765 s. TCK. m.136, 137.
- √ İdeolojik Veya Anarşik Eylemlere Katılma Ve Bu Gibi Eylemleri Tahrik Ve Teşvik; 765 s. TCK. m. 125 ilâ 173 maddeleri arası, 311, 313, 314. Sıkıyönetim Mahkemeleri veya Devlet Güvenlik Mahkemeleri tarafından verilen 765 s. TCK. m. 536, 537; 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun tüm maddeleri.
- √ Müstesna: 09.11.1982 tarihinden önceki (istisna suçlardan³⁷ da olsa) "para cezaları, erteli cezalar ve 18 yaşından küçüklere" ilişkin kayıtlar istisna kapsamında değerlendirilmez ve görüldüğünde adli sicil veya arşivden silinir.
- √ 23.06.1981³⁸ tarihinden sonraki "1 yıl ve üzeri hapis cezaları içeren" kayıtlar erteli değilse istisna suç kapsamındadır. (6136 s. K. m. 7/son) (Müstesna: 6136 s K. m. 15'de düzenlenen yasak bıçak bulundurma ve taşıma suçu, ateşli silaha ilişkin olmadığından istisna suç kapsamında değildir.) Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü uygulamasında, aynı esas numarasından verilen hapis cezalarının toplamı 1 yıl hapsi geçiyorsa istisna suç kapsamında değerlendirilmektedir. Diğer taraftan, Anayasanın 76 ncı maddesinin yürürlüğünden önce işlenmiş suçlarda 1 yılı aşan cezalar istisna suç kapsamında değildir. Bununla birlikte verilen

37 Bkz (Başlık 11.1.1.3).

38 6136 sayılı Kanun m. 7 ve ilgili Yönetmelik m. 16

cezaların toplanması halinde muhtemel çok ileri tarihli bihakkın tahliye tarihi (30-50 yıl gibi) hesap edilebiliyorsa kayıtların infaz edilmiş olup olmadığı yani yerine getirilip getirilmediği araştırılmalı, kayıtlar için müstakil silme işlemi yapılmamalıdır.

- √ Yüz kızartıcı suçlardan karar tarihi 10.01.1986 tarihinden önce olan ve (isterse hürriyeti bağlayıcı ceza olsun) erteli kayıtlar istisna kapsamında değerlendirilmez, karar tarihinden itibaren 5 yıl eklenince 10.01.1991'i geçmiyorsa tamamen silinir.
- √ 19.06.1986³⁹ tarihinden sonraki "uyuşturucu suçlarına (765 s. TCK. m. 403, 404, 3)" ilişkin kayıtlar erteli değilse istisna suç kapsamındadır.
- √ 02.03.1988 öncesi erteli para cezalarına ilişkin suçlar yüz kızartıcı suçlardan da olsa istisna kapsamında değerlendirilmez ve karardan itibaren 5 yıl sonra silinir.
- √ 13.06.1989⁴⁰'dan sonraki 213 sayılı VUK. 359, 360. maddeleri uyarınca vergi kaçakçılığı suçlarından mahkûmiyetler erteli değilse istisna suç kapsamındadır. Bu suçların istisna kapsamında olup olmadığı kronolojik olarak aşağıdaki şekilde belirlenir;
- √ 24/07/1998 öncesi: Erteli kayıtlar istisna kapsamında değildir tamamen silinir, erteli değil ise karar istenir, suçun nevi yazar kasa bulundurmama, yazar kasa fişi vermeme ya da sevk irsaliyesi düzenlememe ise buna ilişkin kayıtlar istisna kapsamında değildir, kayıt silinebilir, bunun haricindeki kayıtlar istisna suç kapsamındadır.
- √ 24/07/1998-01/06/20004 arası: Kaydın erteli olup olmadığına bakılmaksızın karar istenilir, erteli kayıtlarda sahtecilik unsuru yok ise istisna kapsamında değildir, kayıt silinir, sahtecilik unsuru var ise istisna suç kapsamındadır. Erteli olmayan kayıtlarda suçun nevi yazar kasa bulundurmama, yazar kasa fişi vermeme ya da sevk irsaliyesi düzenlememe ise istisna kapsamında değildir, kayıt silinir, diğer kayıtlar istisna kapsamındadır.
- √ 01.06.2004 sonrası: Vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs ya da vergi kaçakçılığına iştirak suçlarına ilişkin tüm kayıtlar istisna kapsamındadır ancak karar istenilerek idari para cezasına dönüştürüldüğü tereddütsüz olarak belirlenen kayıtlar silinir.

39 3298 s. K. gereği

40 3563 sayılı Kanun gereği

- √ 19.06.1986⁴¹'dan sonraki uyuşturucu suçları istisna suç kapsamındadır. Örneğin; 765 s. TCK. m. 403-404, 5237 s. TCK. m. 188.
- √ 16.6.1994 tarihinden itibaren 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55. maddelerinden mahkûmiyetler istisna suç kapsamındadır.
- √ 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanununun 10. maddesine göre, suç tarihi 26.06.2004'den sonraki bir kısım cinsel suç mahkûmiyetleri (765 s. TCK. m. 421, 414, 415, 429, 430, 431, 432,435, 436) istisna suç kapsamındadır.
- √ 01.08.1999 tarihinden önce ve 3 milyon TL'yi geçmeyen kayıtlar için, cezanın infaz kabiliyeti olmadığından, yerine getirme (arşive alınma koşullarının olduğu tarih) şartı aranmaz. Kesinleşme tarihi yerine getirme tarihi (arşive alınma koşulunun gerçekleştiği tarih) olarak kabul edilir. İstisna olmayan suçlarda, kesinleşme tarihine 5 yıl eklenerek arşivden silinebilir. İstisna suçlarda ise kesinleşme tarihinin üzerine yasaklanmış hakların iadesi kararı olup olmadığına göre 15 veya 30 yıl eklenerek arşivden silinebilir.
- √ 19.7.2003 yürürlük tarihli 4928 sayılı Kanunla değişik 3682 sayılı Kanununun 9 uncu maddesinde özel kanun hükümleri saklıdır denilmiştir. Özel kanun niteliğindeki 357 sayılı Askeri Hâkimler Kanunu, affa uğramış olsa bile herhangi bir cürümden dolayı mahkum olan kişinin askeri hakim olamayacağını düzenlemekle, özel kanundaki hak yoksunluğu doğuran bu hükme dayanılarak, 19.07.2003 tarihinden itibaren kasten işlenen tüm suçlar istisna suç kapsamındadır.
- √ 18.02.2005 tarihinden itibaren 5290 sayılı Kanunla değişik 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 83/2-d maddesi gereğince yalan tanıklık (5237 s. K. m. 272, 765 s. K. m. 286-293) ve kara para aklama (4208 SKM) suçları, 647 sayılı Kanunla erteli de olsa, istisna suç kapsamındadır.

10.2. Taksirle İşlenen Suçlarda Silme

Taksirli suçlarda, suçun türü ve suç tarihi ne olursa olsun arşive alınma koşullarının olduğu tarihten itibaren adli sicilden çıkarılarak arşive alınır ve her halükarda yerine getirmeden (arşive alınma koşullarının olduğu tarih) itibaren 5 yıl sonra arşivden

41 3298 sayılı Kanun gereği

silinir. (5352 s. K. m. 12/1-c)

11. 765 SAYILI TCK'DA CİNSEL SUÇ FAİLİNİN MAĞDURLA EVLENMESİ

765 sayılı TCK'da cinsel suç failinin mağdureyle evlenmesi etkin pişmanlık kapsamında değerlendirilerek, cinsel suç failinin mağdureyle evlenmesi halinde dava veya cezanın ertelenmesi, bu sürede zamanaşımının duracağı düzenlenmiştir.

Bu düzenlemenin yer aldığı 765 sayılı TCK'nın 434 üncü maddesine göre; kaçırılan mağdureyle evlenme vaki olduğunda kamu davası veya ceza ertelenir. Zamanaşımı süresi içinde kocanın haksız tutumundan dolayı boşanmaya hükmedildiği takdirde kovuşturmaya devam edilir. Aksi takdirde dava ve ceza düşer.

Yukarıdaki madde hükmüne göre, cezanın ertelenmesine ilişkin karar verilmiş ise, ceza zamanaşımının dolmasına kadar adli sicil kaydı arşive alınır. Ceza zamanaşımının dolması durumunda kayıt arşivden silinir.

12. YASAKLANMIŞ HAKLARIN GERİ VERİLMESİNİN ARŞİV KAYDININ SİLİNMESİNE ETKİSİ

5352 sayılı Kanunun 6290 sayılı Kanunla değişik 12 nci maddesinde, Anayasanın 76 ncı maddesi ile Türk Ceza Kanunu dışındaki kanunlarda bir hak yoksunluğuna neden olan mahkûmiyetler bakımından daha önce arşive alınma koşulları oluşan (5237 s. K. m. 9) bir kaydın, yasaklanmış hakların iadesi kararı alınması halinde, arşive alınma koşullarının olduğu tarihten itibaren 15 yıl, bu karar alınmamış ise 30 yıl içinde silinebileceği düzenlenmiştir.

Bu durumda, Anayasanın 76 ncı maddesinde ve TCK dışındaki özel kanunlarda yer alıp hak yoksunluğuna neden olan mahkûmiyeti bulunan kayıt sahibinin, arşive alınan kaydını 30 yıl yerine daha kısa bir sürede (15 yıl) içinde sildirebilme imkanı ortaya çıkmıştır. Bunun için kayıt sahibinin, hükmü veren mahkemeye yahut ikametgahının bulunduğu yerdeki aynı dereceli mahkemeye müracaatla "yasaklanmış haklarının iadesine" ilişkin karar alması gerekmektedir.

Yasaklanmış hakların iadesi 5352 sayılı Adli Sicil Kanununun 13/A maddesinde düzenlenmiştir.

Yasaklanmış hakların iadesi, bir hak yoksunluğunu doğuran mahkûmiyetler için söz konusudur. 5237 sayılı TCK'da hak

yoksunluğu 53 üncü maddede düzenlenmiş, bu maddede düzenlenen belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma tedbirine göre, kasten işlenmiş bir suç sebebiyle hapis cezasına mahkum edilmiş kişilerin belli süreyle hakları kullanması engellenmiştir. Ancak buradaki hak yoksunluğu süresiz değildir. Kural olarak, cezanın infazıyla birlikte bu hak yoksunluğu da sona erecektir.⁴²

Ancak, 5253 sayılı Kanununun 12 nci maddesinde atıf yapılan diğer özel kanunlarda yazılı ve bu maddede istisna suçlar⁴³ kapsamında incelenen suçlara ilişkin mahkûmiyetlerdeki hak yoksunluklarının süreklilik arz etmesi nedeniyle, kanun koyucu bu süreyi sınırlandırmış; hak yoksunluğu doğuran kaydın arşive alınma koşullarının oluşmasından itibaren en fazla 30 yıl, yasaklanmış hakların iadesi kararı alınmış olması halinde 15 yıl sonra silinebileceği, dolayısıyla hak yoksunluğunun ortadan kalkacağını düzenlemiştir.⁴⁴ Bu itibarla, suç tarihi 19.07.2003 tarihinden önceki istisna suçlar⁴⁵ için ve 19.07.2003 sonrası tüm kasıtlı suçlar için, kural olarak, yasaklanmış hakların iadesi kararı alınması halinde, arşivdeki kaydın 30 yıl yerine 15 yılda silinmesi mümkün olabilecektir.

Uygulamada, bazı mahkemelerin, yasaklanmış hakların iadesine ilişkin kayıt sahiplerinin başvurularıyla ilgili olarak, “hükümlünün yasaklanmış hakkı bulunmadığından karar verilmesine yer olmadığına” karar verdikleri görülmektedir. Yukarıda görüldüğü gibi, yasaklanmış hakların iadesine karar verilebilmesi için mahkûmiyet kararında mutlaka bir hakkın kullanımının yasaklanmış olmasının gerekmediği, zira mahkûmiyetin sonucu olarak özel kanunlardaki bir kısım hak yoksunluklarının ortaya çıkması nedeniyle yasaklanmış hakların iadesinin istendiği düşünülmelidir.

42 ÇİÇEK, age, s. 272.

43 Bkz (Başlık 11.1.1.3).

44 ÇİÇEK, age, s. 272.

45 Bkz (Başlık 11.1.1.3).

SONUÇ

Her ne kadar adli sicil ve arşiv kayıtlarının tutulmasına, silinmesine ilişkin tüm yetkiler Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünde toplanmış ise de, adli sicil ve arşiv kayıtlarının hukuki niteliğinin ve silinme koşullarının uygulayıcılar tarafından iyi bilinmesine ihtiyaç vardır. Zira, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, erteleme, tekerrür, seçilme ehliyetinin değerlendirilmesi gibi hususlarda silinme koşulları oluşmuş kayıtların aleyhe yorumlanmaması gerekmektedir.

Diğer taraftan, adli sicil kayıtlarını oluşturan bildirim fişleri (ceza, tali karar ve yerine getirme fişleri) ilk derece mahkemeleri ve savcılıkları tarafından düzenlendiğinden, bu fişlerin mevzuata uygun olarak düzenlenmesi, kayıt sahiplerinin hukuki durumlarının doğru değerlendirilmesi ve mağduriyetlerin önlenmesi bakımından önem arz etmektedir. İlk derece mahkemeleri ve savcılıkları tarafından UYAP Bilişim Sistemine girilen veriler baz alınarak kararların kesinleştirilmesi işleminin yapılmasıyla birlikte otomatik olarak bildirim fişlerinin adli sicil veri tabanına iletilmesinin ve işlenmesinin, bildirim fişlerinin adli sicil veri tabanına işlenmesinde MERNİS entegrasyonu kapsamında T.C. kimlik numarası bazlı otomatik kontrollerin yapılmasının, bildirim fişlerinin tanzim edilmesi ve veri girişlerinin yapılması sırasında meydana gelen hataları en aza indireceğini düşünmekteyiz.

Adli Sicil Kanunu, silinme koşulları oluşan adli sicil kayıtların Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünce resen (otomatik) arşive alınma sistemini kabul etmiştir. (5352 s. K. m. 9) Aynı şekilde, arşiv kaydının silinmesi koşullarının oluşması halinde de silme için ilgilinin talebi şart değildir. (5352 s. K. m. 12) Yasanın öngördüğü otomatik arşive alma ve silme sisteminin hayata geçirilebilmesi amacıyla, bilişim sistemlerinden yararlanılarak, adli sicil ve arşiv kaydının silinmesine ilişkin kuralların yazılıma aktarılması ve adli sicil veri tabanında bu koşulları sağlayan kayıtların otomatik olarak silinmesine yönelik çalışmaların bir an evvel yapılması gerektiği kanaatindeyiz. Aksi takdirde, aynı hukuki durumda bulunan kişiler arasında başvuru yapılmamış olmasından kaynaklı farklılıklar ortaya çıkabilecektir.

Nihayet, 5352 sayılı Adli Sicil Kanununda çocuklara ait adli sicil ve arşiv kayıtlarının silinmesine ilişkin özel düzenlemeler yapılmasının tereddütleri ortadan kaldıracağı kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

AKSOY M. Ramazan, “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması”, Adalet Dergisi, 2008, Sayı:31

ARSLAN Çetin/KAYANÇİÇEK Murat, Suçta Tekerrür, Ankara 2009.

ATALAYOsman, <http://www.ankara.adalet.gov.tr/sayfalar/Makaleler/InfazdaDenetimSuresi.pdf> (19.06.2014)

ÇİÇEK İbrahim, (2013) Adli Sicil ve Arşiv Kaydının Silinmesi, Ankara 2013.

ERDEM Ali, “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması”, İzmir Barosu Dergisi, 2013, Sayı:1.

KILDAN İsmail Turgut, “Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması Kurumunun Yargıtay Kararları Işığında İncelenmesi”, Adalet Dergisi, 2010, Sayı:35.

ÖZKAN Nejat/SONGÜR Muharrem, Teknik ve Hukuki Yönleriyle Türk Adli Sicil Sistemi, Ankara 2005.

PARLAR Ali, Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Erteleme, Ankara 2010.

PARLAR Ali/HATİPOĞLU Muzaffer, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Yorumu, Ankara 2008, Cilt:2.

PARLAR Ali/HATİPOĞLU Muzaffer, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu, Ankara 2007, Cilt.1.

<http://www.ysk.gov.tr>

www.adlisicil.adalet.gov.tr

<http://www.ombudsman.gov.tr>

<http://www.kgm.adalet.gov.tr>

UYAP Mevzuat Programı (Kanunlar)

UYAP Bilişim Sistemi (Yargıtay Kararları).